

UNESCO Euroopa rahvuslike komisjonide võrgustiku kohtumine

8.–10. mail peeti Reykjavíkis UNESCO Euroopa rahvuslike komisjonide võrgustiku kohtumine. UNESCO peakorteri esindaja Dov Lynch andis ülevaate UNESCO abiprogrammist Ukrainas. Töörühmades vahetati kogemusi pandeemia mõjust haridusele ja noorsootöö valdkonnale, tehisintellekti eetika soovituse rakendamisest, rahvuslike komisjonide koostööst erinevate UNESCO võrgustike ja kodanikuühiskonnaga, UNESCO programmide logouuendustest ja muust praktilise igapäevatööga seonduvast. UNESCO Islandi rahvuslik komisjon tutvustas kohalike UNESCO keskuste toimimist ja Reykjavíki kogemusi UNESCO kirjanduslinnade võrgustikus. Eestist osalesid Kerli Gutman ja Margit Siim.

Foto: UNESCO Islandi rahvuslik komisjon

Seminar “Kultuuripärandi kaitse kriisiolukorras”

Muinsuskaitseamet ja Kultuuriministeerium koostöös Kaitseministeeriumi ja UNESCO ERKiga korraldasid 26. aprillil seminari „Kultuuripärandi kaitse kriisiolukorras“. Eesmärk on suurendada valmisolekut kultuuripärandi päästmiseks ja säilitamiseks kriisikolletes ning tuua üksteisele lähemale kultuuri- ja militaarvaldkond. Oma praktilisest kogemustest pärandi päästmise õppuste valdkonnas ja reaalsetes kriisisituatsioonides kogetust rääkisid oma ala asjatundjad. Muinsuskaitseameti peadirektori kohusetäitja ning muuseumi ja kunstipärandi valdkonna juht Linda Lainvoo on pikalt tegelenud kultuuripärandi kaitsega kriisikolletes. Professor

Peter Stone esindab organisatsiooni Blue Shield International, mis on ennekõike keskendunud kultuuripärandi kaitsmisele sõjaolukorras, aga ka teistes loodus- või inimtegevusest tingitud katastroofides.

Linda Lainvoo ja Peter Stone
Foto: Kultuuriministeerium

Seminari korraldamisele andis tõe asjaolu, et Eesti on praegu Haagi konventsiooni teise protokolliga liige. See UNESCO konventsioon käsitleb kultuuriväärtuste kaitset relvakonflikti korral ja rõhutab ka rahu ajal tehtavate ettevalmistustööde olulisust. Eestis ongi peetud otstarbekaks käsitleda kultuuriväärtuste kaitset relvakonflikti korral üheskoos rahuaja kriisiolukorra situatsioonidega.

Põliskeeelte kümnend 2022–2032

6. mail toimus Tallinnas rahvusvahelise põliskeeelte kümnendi 2022–2032 avasündmus, et teadvustada laiemalt kümnendi eesmärke ning arutada selle seoseid Eestiga.

Videotervituse edastasid UNESCO asepeadirektor kommunikatsiooni ja informatsiooni valdkonnas Tawfik Jelassi ja ÜRO põlisrahvaste püsifoorumi ekspert, EKI vanemteadur Sven-Erik Soosaar. Keeleteadlane Martin Ehala esines ettekandega “Suurkeeled peaks vähendama oma keeleökoloogilist jalajälge”. Fenno-Ugria esindaja Jaak Prozese juhitud vestlusringis põliskeelte kümnendiga seotud ootuste ja lootuste teemal osalesid kultuuriministeeriumi, haridus- ja teadusministeeriumi ja välisministeeriumi esindajad ning mulgi ja võru keele kõnelejad. Sündmust elavdasid rahvalaulud udmurdi, mari ja saami keeles.

2022-2032 | RAHVUSVAHELINE
põliskeelte kümnend

ÜRO ellu kutsutud rahvusvaheline põliskeelte kümnend 2022–2032 juhib tähelepanu maailma keelilise rikkuse ohustatusele ja vajadusele seda kaitsta. Suurem osa maailma keeli on väikese kõnelejate arvuga, 96% umbes 7000 keelest räägib vaid 3% maailma elanikest. UNESCO juhtimisel on koostatud kümnendi tegevuskava, et põliskeeli säilitada, taaselustada ja elavdada. Sellest tegevuskavast leiab häid mõtteid ka Eesti murdekeelte kaitseks ja arendamiseks. Konkreetsetest meetmetest ja mõõdikutest olulisem on keele kasutamine igapäevaelus. Nagu ütles vestlusringis TLÜ vanemteadur, folklorist ja võru keele kõneleja Marju Kõivupuu, ei tohi kinni jääda etnograafiasse, sest muidu võib võru keelest saada vabaõhumuuseum. Eestis on plaanis tähistada põliskeelte kümnendit ka sellega, et ühiskonda soome-ugri keelte olukorrast rohkem teavitada ning

jõudumööda nende kasutust ja arengut toetada. Samuti tuleks mõelda sellele, millist tuge saaks Eesti pakkuda maailma ohustatud põliskeeltele, kasutades nii hõimuliikumisest saadud kogemusi kui ka meie oskusteavet keeletehnoloogia arendamisel.

UNESCO kõrghariduse maailmakonverents

18.–20. maini toimus Barcelonas UNESCO kõrghariduse maailmakonverents, mille eesmärk oli mõtestada, mil viisil saab kõrgharidus toetada kestliku arengu eesmärkide saavutamist aastaks 2030. Konverents toimus kolmandat korda, varasemad UNESCO juhtimisel toimunud üleilmsed kõrghariduse maailmakonverentsid olid aastatel 2008 ja 1998. Eesti jaoks oli konverentsil kõige olulisem arutelu kõrghariduse kvalifikatsioonide üleilmse konventsiooni üle. Eesti seiskohad esitas videosõnavõtuna HTMi asekancler Kristi Vinter-Nemvalts. Oluliste teemade hulgas olid konverentsil päevakorras veel koroonaviiruse mõju kõrgharidusele, kõrghariduse kvaliteet, akadeemilise mobiilsuse olulisus ning kõrghariduse rahastamine. Konverentsil osales rohkem kui 1500 delegaati, ettekanded on järelvaadatavad [siit](#).

Biosfääripäeva tähistamine Hiiumaal

19. aprillil tähistati Hiiumaal biosfääripäeva seminariga „Päästev ringmajandus“. Seminaril arutati rohemajanduse võimalustest meie biosfäärialal. Osaleda sai ka praktilises töötoas, kus viidi läbi mõttetalgud keskkonna- ja kliimasõbralike lahenduste välja töötamisest ja elluviimisest. UNESCO ERKist osalesid Kerli Gutman ja Toomas Kokovkin. Biosfääripäeva salvestust saab järele vaadata siit: <https://youtu.be/qLVuW83hFvQ>

UNESCO-L'Oreal noorte talentide Baltikumi programmi „Naised teaduses“ 2022 laureaadid

Tänavu pälvisid „Naised teaduses“ auhinna inimeste muistset toitumist ja selle seoseid tervisega uuriv dr Ester Oras ja tehisintellektil põhinevat elektrimasinate rikete ennetamise süsteemi loov Karolina Kudelina.

L'Oréal-UNESCO noorte talentide Baltikumi programmi „Naised teaduses“ 6000 euro suuruse auhinna pälvinud dr Ester Oras on Tartu Ülikooli keemia instituudi analüütilise keemia kaasprofessor ning Karolina Kudelina on Tallinna Tehnikaülikooli elektroenergeetika ja mehhatroonika instituudi doktorant-nooremteadur. Naisteadlaste sõnul on stipendium väga oluline nii nende enda teadustöö jätkamiseks kui ka julgustamaks teisi noori naisi teadlase karjääri valimisel.

Tartu Ülikooli Archemy labori uurimisrühma juht dr Ester Oras uurib nüüdisaegsete laboratoorsete analüüsimeetoditega inimeste muistset toitumist ja haigusi. Tallinna Tehnikaülikooli elektrimasinate uurimisrühma liige Karolina Kudelina aga plaanib stipendiumi toel töötada välja tehisintellektil põhinevad lahendused ennustamiseks ja ennetamiseks elektrimasinate võimalikke rikkeid, mis võivad põhjustada majanduslikku kahju, keskkonnaprobleeme ja ohustada inimelu.

Eestis hakati „Naised teaduses“ auhindu välja andma kuus aastat tagasi. Selle tunnustuse on saanud kaheksa säravat naisteadlast: dr Els Heinsalu, dr Karin Kogermann, dr Tuul Sepp, dr Kaarin Parts, prof Maarja Grossberg, dr Lisandra Marina Da Rocha Meneses-Nandha, dr Kaija Põhako-Esko ja Mari-Ann Lind.

L'Oréal-UNESCO noorte talentide programm „Naised teaduses“ on ainus toetusprogramm Baltikumis, mis toetab koostöös UNESCO ERKI ja Eesti Teaduste Akadeemiaga naisteadlaste ametialast arengut ja nende jaoks oluliste eesmärkide saavutamist. Baltikumi programm on kasvanud välja ülemaailmsest „Naised teaduses“ programmist, mis loodi UNESCO ja L'Oreali koostöös 1998. aastal, et suurendada

naisteadlaste arvu ja edendada soolist võrdsuslikkust teadusmaailmas.

Vabatahtliku Meelike Terasmaa naasmine eSwatinist ja järeltegevused Eestis

Vabatahtlik Meelike Terasmaa naasis 13. aprillil neljanädalaselt lähetuselt eSwatinist. Meelike lähetus sealsesse UNESCO rahvuslikku komisjoni oli edukas ja plaanitud tegevused õnnestus kõik ellu viia: robotika õpetajakoolituste juhendamine ja huviringide algatamine kolmes koolis, eSwatini ühendkoolide aastakonverentsi korraldustiimis kaasalöömine, kestlikku arengut toetava hariduse kooliprojektide auhinna väljakuulutamise, eSwatini maakoolide võimestamise panustamine ja COVID-19 perioodil vaibunud Eesti-eSwatini sõpruskoolide projekti elu sisse puhumine.

*Meelike eSwatinis Buganu festivalil koos eSwatini kolleegidega.
Foto: Meelike Terasmaa*

Pärast eSwatini lähetust külastas Meelike järeltegevuste raames maikuu Eesti UNESCO ühendkoolide võrgustiku liikmeid Tamsalu Gümnaasiumi ja Narva Soldino Gümnaasiumi, et jagada lähetuselt saadud kogemusi ja muljeid. Tamsalus kohtus Meelike kuuendate klassidega ja õpetaja Anne Kraubneriga. Juttu jagus õpilastega kaheks koolitunniks, lisaks arutati õpetajatega eSwatini koolide

robotikaõppe ja jätkukoolituse teemadel. Narva Soldino Gümnaasiumis olid kuulajad kümnendikud. Tunni järel vestles Meelike õpetaja Veronika Zhurinakaga võimalikust koostööst eSwatini kooliga.

Meelike jääb UNESCO ERKiga seotuks ja panustab ka järgmistesse sellel aastal eSwatinigal plaanitud koostöötegevustesse: õpetajakoolitustesse ja kestlikku arengu toetava hariduse kooliprojektide auhinda. UNESCO ERKi koostööd eSwatini UNESCO rahvusliku komisjoniga saab jälgida UNESCO ERKi Facebooki lehel.

ÜRO matke 2022

28.04–01.05.22 toimunud ÜRO matke tõi Kilingi-Nõmme Gümnaasiumisse kokku enam kui poolsada osalejat kahekümnest koolist Eestist, Lätist ja Leedust. Tegevused toimusid kolmes komitees ja meediatiimis. Komiteesid juhtisid ja noori ajakirjanikke juhendasid meie kogenud Estonian Model United Nations vabatahtlikud. UNDPs toimunud arutelusid toiduga kindlustatuse ja kestlike toidusüsteemide teemal juhtis ja noori juhendas Viktoria Iškina. Oryna Kozmenko juhitud UNWomen arutelud keskendusid naiste õiguste kaitsele, et tagada nende parem majanduslik toimetulek. ICJ tegevuste eestvedajateks olid EstMUN peasekretär Andrey Pankratov ning Anna Linda Elvre. Meediatiimi juhendasid ja rääkisid meedia mõjust rahvusvaheliste teemade kajastamisel Liisa Salekešina ja Hanna Sähka.

Avapäeval tervitasid osalejaid video vahendusel Eesti Vabariigi välisminister Eva-Maria Liimets ning MTÜ Mondo juhatuse liige Diana Tamm. Kohapeal ütlesid tervitussõnad Hanna-Liis Kaarlõp UNESCO ERKist ning Saarde valla vallavanem Külli Karu.

Sündmuse raames toimus palju tuliseid arutelusid, naljakaid mängu, saadi uusi teadmisi ja leiti uusi mõttekaaslasi. Osalejate tagasisides toodi muu hulgas välja näiteks seda, et kui muidu tuleb koolis esitada oma arvamust, siis siin sündmusel tuli esindada kogu riiki ning see oli uudne kogemus, mis õpetas palju uut ÜRO komiteede tööprotsessi kohta.

ÜRO matke 2022 ettevalmistava tegevusena salvestati eksperdiintervjuud Kärt Juhasoo-Lawrence'iga Välisministeeriumist, Galina Uibosega Maeluministeeriumist ning inimõiguste aktivisti Ali Afzaliga. Lisaks toimusid piirkondlikud tutvustusüritused Tallinna Humanitaargümnaasiumis ning Narva Soldino Gümnaasiumis.

ÜRO matke tegevuste elluviimist toetab Välisministeerium ning see oli osa kliimamuutuste teemalisest projektist 1Planet4All, mida kaasrahastavad Euroopa Komisjon ja Eesti Välisministeerium arengu- ja humanitaarabi vahenditest.

Foto: MTÜ Mondo

Harrastusteaduse praktilised õppepäevad

UNESCO ühendkoolide võrgustiku Läänemere projekt korraldas õpetajatele ja õpilastele sel kevadel kolm harrastusteaduse õppepäeva, mille eesmärk oli tutvustada loodusvaatluste programmide tegevusi ja uusi õppematerjale. 1. aprillil toimus õppepäev Matsalu Rahvusparki külastuskeskuses ja matkaradadel, kus olid vaatluse all kevade saabumise fenoloogilised märgid taimede, putukate ja lindude näitel. 14. aprillil toimus Toilas jõevaatluste õppepäev, kus uuriti Oru parki läbiva jõe floorat ja faunat, füüsikalisi-keemilisi näitajaid ja veeproove, samuti vaadati mikroskoobiga mikroelustikku. 28. aprillil kohtusid haridustöötajad Viljandi järve ääres, kus tutvustati tiigi- ja järvevaatluste läbiviimise meetodikaid. Rannas võeti veeproove, uuriti füüsikalisi-keemilisi näitajaid ning tehti põnevat elustikuvaatlust. Osalejate tagasiside harrastusteaduse õppepäevadele oli

väga positiivne. Õpetajad tõdesid, et olles tegevused ise läbi proovinud, oskavad nad olla palju paremini toeks oma õpilastele ja jätkata loodusvaatlusi nii sellel kevadel kui ka edaspidi oma koolides.

Eesti paigad UNESCO nimekirjade ja võrgustike veebikaardil

Uue Google'i-põhise kaardi eesmärk on tutvustada laiemale avalikkusele UNESCO nimekirju ja võrgustikke Eesti näidete varal. Kaart asub aadressil kaart.unesco.ee ja tutvustab nii eesti kui ka inglise keeles maailmapärandit, vaimset kultuuripärandit, maailma mälu registrit, loovlinnu, biosfääri ala, UNESCO ühendkoole ja UNESCO õppetoole. Iga kategooria kohta on olemas lühikirjeldus koos videoga ja kaardil on märgitud nimekirjadesse ja võrgustikesse kuuluvad konkreetsed paigad koos lühitutvustusega.

KALENDER

9.06.2022

UNESCO ja EL ühiskonverents Pariisis võitlusest kultuuriväärtuste ebaseadusliku kaubandusega.

3.-17.06.2022

MAB ICC istung Pariisis

22.06.2022

Haagi komitee avatud töörühma neljas kohtumine Pariisis

28.-30.06.2022

Transformatiivse hariduse tippkohtumise eelkohtumine Pariisis

5.-7.07.2022

Vaimse pärandi konventsiooni osalisriikide üldkogu Pariisis

18.-22.07.2022

UNESCO loovlinnade globaalse võrgustiku kohtumine Brasiilias Santos

28.-30.09.2022

UNESCO-MONDIACULT konverents Mexico Citys

september 2022

Transformatiivse hariduse tippkohtumine New Yorgis

15.-16.12.2022

Haagi komitee istung Pariisis